

Fateor quippe tibi, eos quos mihi jam pridem Lactantii dederas libros, ideo non libenter lego, quia et plurimæ epistolæ hujus usque ad mille spatia versuum tenduntur, et raro de nostro dogmate disputant: quo fit, ut et legenti fastidium generet longitudo; et si qua brevitas sunt, scholasticis magis sint apta, quam nobis, de metris, et regionum situ et philosophis disputantia.

I. Quid sibi vult quod in Genesi scriptum est: *Omnis qui occiderit Cain, septem vindictas exsolvet?*

II. Si omnia Deus fecit bona valde, quare Noe de mundis et immundis animalibus præcepit, cum immundum nihil bonum esse possit? et in Novo Testamento, post visionem, quæ Petro fuerat ostensa dicenti: *Absit Domine a me, quoniam commune et immundum numquam introivit in os meum, vox de cælo responderit: Quod Deus mundavit, tu commune*

III. Cur Deus loquitur ad Abraham, quod quarta progenie filii Israel essent de Ægypto reversuri, et postea Moyses scribit: *Quinta autem progenie exierunt filii Israel de terra Ægypti?* quod utique nisi exponatur, videtur esse contrarium.

IV. Cur Abraham fidei suæ signum in circumcisione suscepit?

V. Cur Isaac, vir justus et Deo charus, non illi cui voluit, sed cui noluit deceptus errore benedixit?

DE EXPLANATIONE FIDEI. ^a

Ex concilio urbis Romæ sub Damaso papa.

Dictum est: Prius agendum est de Spiritu septiformi, qui in Christo requiescit. Spiritus sapientiæ: *Christus Dei virtus et Dei sapientia.* Spiritus intellectus: *Intellectum dabo tibi, et instruam te in via, qua ingredieris.* Spiritus consilii: *et vocabitur nomen ejus magni consilii angelus.* Spiritus virtutis, ut supra dictum est: *Christus Dei virtus et Dei sapientia.* Spiritus scientiæ, propter eminentiam scientiæ Jesu Christi, ut ait Apostolus. Spiritus veritatis: *Ego vita, et veritas.* Spiritus timoris: *Initium sapientiæ timor Domini.*

Multiformis autem nominum Christi dispensatio est. Dominus, quia Christus; Verbum, quia Dei Filius, quia unigenitus ex Patre; homo, quia natus ex Virgine; sacerdos, quia se obtulit holocaustum; pastor quia custos; vermis, quia resurrexit; mons, quia fortis; via, quia rectus per ipsum ingressus in vitam;

et ipsa Hieronymi in epistolæ sequentis exordio verba demonstrant (*Constant. adnot. ad epistol. 16 et 17*). Sic etiam cl. Vallarsius, mss. omnium consensum afferens.

^a Vallicellanus cod. A.V. pag. 234: *Incipit concilium urbis Romæ sub Damaso papa, de explanatione fidei.*

^b Post hæc idem Vallicellanus codex sic proseguitur.

Item dictum est: *Nunc vere de Scripturis divinis agendum est, quid universalis catholica recipiat Ecclesia, et quid vitare debeat.*

Incipit ordo Veteris Testamenti: Genesis liber unus; Exodi liber unus, etc. Hunc cod. cum Scripturarum epistol. cap. memorat Baron. ad an. 69.

agnus, quia passus; lapis angularis, quia instructio; magister, quia ostensor vitæ; sol, quia illuminator; verus, quia a Patre; vita, quia creator; panis, quia caro; Samaritanus, quia custos et misericors; Christus, quia unctus; Jesus, quia salvator; Deus, quia ex Deo; angelus, quia nuntius; sponsus, quia mediator; vitis, quia sanguine ejus redempti sumus; leo, quia rex; petra, quia firmamentum; flos, quia electus; propheta, quia futura revelat. Spiritus enim sanctus non est Patris tantummodo, aut Filii tantummodo Spiritus; sed Patris et Filii Spiritus: scriptum est enim: *Si quis dilexerit mundum, non est spiritus Patris in illo.* Item scriptum est: *qui autem spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Nominato itaque Patre et Filio, intelligitur Spiritus sanctus: de quo ipse Filius in Evangelio dicit: *quia Spiritus sanctus a Patre procedit; et de meo accipiet et annuntiabit vobis* ^b.

Ex Baronio ad ann. 382, num. 19.

Post has omnes propheticas, et evangelicas, et apostolicas, quas superius deprompsimus Scripturas, quibus Ecclesia catholica per gratiam Dei fundata est, etiam intimandum putavimus, quod quamvis per orbem catholicæ diffusæ Ecclesiæ, quasi unus thalamus Christi sit, sancta tamen Romana Ecclesia nonnullis ^c synodicis constitutis, cæteris Ecclesiis prælata est: sed et evangelica voce Domini Salvatoris nostri primatum obtinuit ^d: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam; et tibi dabo claves regni cælorum; et quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata et in cælo: et quæcumque solveris super terram, erunt soluta et in cælo.* Addita ^e etiam est societas beatissimi Pauli apostoli, vasis electionis, qui non diverso ^f, sicuti hæretici garriunt, sed uno tempore, uno, eodemque die, gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Cæsare Nerone agonizans, coronatus est: et pariter supradictam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecravit, aliisque omnibus ^g universo mundo sua presentia, et venerando triumpho prætulerunt.

Est ergo ^h prima Petri apostoli sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, neque aliud hujusmodi.

ⁱ Secunda autem sedes apud Alexandriam, beati

^c Quesnellianus codex in præfatione nullis synodicis decretis, sed evangelica voce prælata est, quod magis placet; sic etiam in decreto Gelasii de apocryphis Scripturis.

^d Quesnell. hæc addit: *ubi dixit beato Petro.*

^e Quesnell. *adhibita.*

^f Hæc omittit Quesnellianus codex, scribitque *qui uno die, unoque tempore glorioso morte, etc.* Gelasius vero ea habet, ut hic.

^g Quesnell. addit: *urbibus, quod minime necessarium.*

^h Quesnellianus codex: *Prima ergo sedes est celestis beneficio Romana Ecclesia, quam beatissimi apostoli Petrus atque Paulus suo martyrio dedicarunt, Gelasius vero, ut hic.*

Petri nomine a Marco ejus discipulo atque evangelista consecrata est ^a: ipseque in Ægyptum directus a Petro apostolo, verbum veritatis prædicavit, et gloriosum consummavit martyrium.

Tertia autem sedes est apud Antiochiam ^b beatissimi sui apostoli Petri, quæ habetur honorabilis, eo

^a Quesnell. : *Quia ipse in Ægypto primus verbum veritatis a Petro directus prædicavit.*

^b Quesnellus : *Item beati Petri habitatione venerabi-*

quod illam primitus, quam Romam venisset, habitaverit, et illic primum nomen Christianorum novellæ gentis exorditum est ^c.

Huc usque etiam Gelasius : Quesnellianus codex aliquod habet præterea de Hierosolymitana et Ephesiua sede.

lis. Gelasius vero : Petri nomine habetur honorabilis.
^c Apud Quesnellum rectius exortum.

CARMINA.

CARMEN PRIMUM.

¹ *In laudem Davidis.*

Nunc Damasi monitis aures præbete benignas,
Sordibus depositis purgant penetralia cordis,
Curia cum renovant Christo servire parati.
Prophetam ^a Christi sanctum cognoscere debes :
Pastorem puerum multis e fratribus unum,
Angelus ex ovibus rapuit, regemque dicavit,
Organa qui sciret manibus componere solus,
^b Psallere per citharam populo cælestia regna.
Ingentem, clypeoque gravi, frustra que miuantem,
^c Impium, maledicum, phaleras ac tela gerentem,
Surdorum demens coleret qui templa deorum,
Maclavit saxo tereti, truncumque reliquit,
Judicioque Dei ingenti mox cæde peracta,
Monstravit populis, tulerat quæ ex hoste trophæa :
Nam Damasus ^d scit, Sancte, tuos Deus, ipse trium-

[phos.

¹ Baronius hæc præfatur ante hos versus : *Acceptis his S. Hieronymi lucubrationibus in Psalterium Davidis, Damasus laudem tanti regis atque prophetæ his cecinit versibus, quos reperimus in bibliotheca basilicæ Sancti Petri, codice 1 sancti Hieronymi, qui concinet expositionem ejus in Psalmos, habet eosdem codex Vaticanæ bibliothecæ, licet utrobique admodum depravati legantur.* Hæc ille. Quæ autem de Davide canit Damasus, habentur in sacris litteris Regum I, Idem Baronius : *Hieronymi versus, quos recinens ad S. Damasum misit, habent iidem codd. cum ejusmodi inscriptione.*

VERSUS DOMNI HIERONYMI PRESBYTERI.

Psallere qui docuit dulci modulamine sanctos
Noverat iste, decem legis qui verba dedisset,
Quot digitis cithara choris, totidemque dicavit
Nomina vel signum numerum Crux ipsa notaret.
Credere quid dubites ? virtus regit omnia Christi,
Qui varias juxxit uno sub carmine linguas ;
Ut pœudes, volucresque Deum cognoscere possint :
His sonus est fides, mentes qui mulcet amaras ;
Sic creatura prior tanto de munere gaudet,

^a Hinc suspicior sumendum esse initium hujus carminis, ac priores tres versiculos non huc pertinere, sed potius ad eos, qui in variis cod. mss. leguntur a Hieronymo ad Damasum cum suis in psalterium lucubrationibus : nam primo citra aliquod incommodum separari a cæteris possunt, qui in laudem Davidis scripti sunt ; quin potius nitor orationis id postulare videtur : deinde in Vat. cod. 4226, post priorem illum versiculum . *Nunc Damasi monitis, etc.*, hi sequuntur uno statim contextu, qui ex iisdem Hieronymi versibus sumpti sunt :

^{*} Hic sicut duplex annotationum series, ita et duplex adeas lectorem remittendi modus : Sarazanti notas numeris, Merendæ litterulis designantibus.

CARMEN II.

De Christo.

Christe potens rerum, redeuntis conditor ævi,
Vox summi sensusque Dei, quem fundit ab alta
Mente Pater, tantique dedit consortia regni,
Impia tu nostræ domuisti crimina vitæ,
Passus corporea mundum vestire figura,
Affarique palam populos, hominemque fateri.
Quem Verbo inclusum Mariæ mox numine viso.
Virginci tumere sinus, inuuptaque Mater
Arcano obstupuit compleri viscera partu,
Auctorem paritura suum, mortalia corda
Artificem texere poli mundique, sub imo
Pectore, quo totum late complectitur Orbem.
Et qui non spatii terræ, non æquoris undis,
Nec capitur cælo, parvos ^a confluit in artus,
Quin et supplicii nomen nexusque subisti :
Ut nos surriperes letho, mortemque fugares

Offerat ut Domino salvet quos gratia vocis ;
Quisque silit veniat cupiens haurire fluenta :
Inveniet latices servant qui dulcia mella.

Oret pro nobis Beatitudo tua, beatissime Papa.

Penultimum versus : *Quisque silit, etc.* incisum vidi in antiquo libro marmoreo. pro fontibus, ante Ecclesiam S. Bartholomæi in Insula, caractere antiquo, ut Damasi tempore scriptus videatur. Exstant etiam plures S. Damasi ad S. Hieronymum et hujus ad illum epistolæ quas in hac nostra epistolarum S. Damasi collectione hic habes.

^a Antea legebatur *confluxit*; forte *confulsit* legendum a *confulsio*, si non, et *confusit* a *confuso*, ut Lucretius lib. 1 :

Undique ponderibus solidis confluit ad imum.

Carmina tamen ipsa haberi cum Claudiani poematibus D reperi hoc titulo : *De Christo servatore*, apud quem verbum illud *confusit, confusit* legitur, et conjecturam meam confirmavit. Sed si forte non sunt Damasi versus toti, neque Claudiani certe erunt, cum a Christi nomine fuerit alienius, teste S. Augustino,

Quisque silit, veniat cupiens haurire fluenta,
Inveniet latices, servant qui dulcia mella,
Sordibus expositis purgant penetralia cordis
Cor quoque cum renovant Christo servire parati.

Quamobrem unum omnes antea eundemque locum occupantes, confusi deinde, ac separati sunt.

^b Idem cod. *per cytharam populi.*

^c Ibid. *impia.* Scribendum *impium.*

^d Idem cod.

.....Scit, Sancte, tuos monstrare triumphos.